

In general, a few key areas of discussion in this period can be pointed out: the first approach is “Modernization of household in a Communist way: projects and results”, which highlighted the activities of the Bolshevik authorities aimed at the liberation of women from “home slavery” through the establishment of a wide network of public kindergartens, public catering enterprises; the second approach – “From the traditional to Socialist family: discussions, regulatory acts, results” spotlighting the policy of the Bolsheviks in the sphere of family relations, transformation of marriage and family.

Key words: women's movement, mode of life, transformation of the institution of marriage and family, pro-natalist policy of the state.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Рассказова О. І.

УДК 378:147+378.661.014.3

К. С. Пікон

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ФАХІВЦІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Американські фахівці вважають, що розвиток неперервної професійної освіти (НПО) серед сестринських кадрів у США призначений сприяти зміцненню наукової бази сестринської практики. На думку І. Галяутдінової, неперервна професійна освіта медичних працівників взагалі і зокрема медичних сестер – вимога часу, що безпосередньо залежить від зовнішніх і внутрішніх умов їх діяльності: зростання обсягу медичної інформації та швидкості її поновлення, появи безлічі високоактивних лікарських засобів і високотехнологічних методів діагностики, лікування, догляду, підвищення інформованості і запитів самих пацієнтів тощо [1, с. 139].

Для підвищення якості НПО необхідне впровадження інноваційних технологій в післядипломну освіту, однією з яких є накопичувальна система підвищення кваліфікації. Остання є способом організації поетапного індивідуального навчання медичних працівників з метою поглиблення вже наявних у них теоретичних знань і підвищення якості практичної діяльності, що дозволяє реалізувати свої індивідуальні інтереси і професійні потреби [4].

Актуальним питанням для України протягом останніх 10-15 років є проблема реформування системи охорони здоров'я. Одним із найменш висвітлених залишається питання медсестринської освіти, що визначається фаховою підготовкою медичних сестер, рівнем знань та умінь, які медичні сестри виявляють під час виконання своїх

професійних обов'язків. Найбільшій корекції потребує ставлення до медсестринства в Україні не як до проміжної ланки медичної освіти, а як до самостійної галузі, що самостійно відрізняється від лікувальної справи. Аналіз систем освіти різних країн свідчить, що світовий досвід медсестринства і сестринської освіти значно відрізняється від українського. Так, за іншою схемою побудована зокрема спеціальність «Сестринська справа» у таких країнах як Канада і США. Нині актуальним є дослідження особливостей системи професійної підготовки цих країн з метою запозичення окремих позитивних аспектів системою професійної освіти медичних сестер в Україні.

Різні аспекти професійної підготовки майбутніх медичних сестер розглянуто у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, загальний аналіз медсестринської освіти з погляду її ступеневої організації здійснено у працях І. Махновської [2], Н. Якимової, Л. Молчанової [4], Е. Салліван (Sullivan) [8]; особливості системи освіти медичних сестер у США здійснено Н. Ревчук [3]; проблемі якості медсестринської освіти присвячено дослідження І. Галяутдінової, М. Тешабаєва, Д. Камалова, М. Курбанова та ін. [1]; історичний аспект становлення медсестринської освіти на різних ступенях досліджено М. Шекель (Schekel) [7] тощо.

Попри те, що і вітчизняні, і зарубіжні дослідники неодноразово звертались до проблеми професійної підготовки медичних сестер, питання післядипломної освіти фахівців сестринської справи у американських ВНЗ залишається практично не вивченим.

Метою дослідження є аналіз особливостей післядипломної підготовки фахівців сестринської справи у вищих навчальних закладах США.

Система неперервної професійної освіти є порівняно новим явищем для України. Як зауважує І. Махновська, у національній системі підготовки медичних сестер періоду початку незалежності, здебільшого копіювався зміст вищої медичної освіти. Так, медичних сестер готували протягом 2-х (на базі повної середньої школи) та 3-х (на базі неповної середньої школи) років. Випускники медичних училищ не мали можливості продовжити своє навчання за спеціальністю «Сестринська справа». Це суттєво відрізняло українську систему підготовки медичних сестер від аналогічних систем передових держав світу, зокрема і США [2, с. 38].

На відміну від України, неперервна ступенева система вищої медсестринської освіти мала вже досить довгу історію. Так, у США медичні сестри, котрі мали вищу медсестринську освіту, хоча й діяли згідно з вказівками лікаря, проте вміли робити власну оцінку стану й потреб пацієнтів, організовувати догляд за ними, готувати хворих та членів їх сімей до розв'язання відповідних проблем. На противагу цього, посадові обов'язки випускників медичних училищ України на практиці обмежувалися лише виконанням ряду допоміжних технічних функцій. Як

правило, такий стан речей не задовільняв найперспективніших медичних сестер, і вони або «вибували з професії», або вступали до медичних ВНЗ [3, с. 30].

В цьому плані система підготовки медичних сестер у США є більш гнучкою і адаптованою до потреб студентів. Система освіти медичних сестер у США комплексна. Зокрема існують різні рівні підготовки медичних сестер.

Щодо післядипломної освіти медичних сестер, у вищих навчальних закладах США вона представлена двома академічними ступенями: магістра медсестринства та доктора філософії. Так, для отримання ступеня магістра медсестринства, студенти навчаються від 18 до 24 місяців. За наявності клінічного стажу роботи, отримання ступеня магістра відкриває цілу низку нових професійних можливостей для медичних сестер. Це, насамперед, педагогічна діяльність. Після отримання ступеня магістра медсестринства, студенти можуть проходити тримісячне навчання в інтернатурі, щоб стати медсестрою-практиком певної спеціальності. Окрім того, магістри повинні скласти сертифікаційний іспит на право роботи у клініці [8, с. 152].

Метою здобуття студентами ступеня доктора філософії є підготовка медичних сестер до роботи на керівних посадах у системі медичного обслуговування, освіти, а також до науково-дослідної діяльності. Загальний термін навчання для отримання докторського ступеня становить, за свідченням Н. Ревчук, від 5 до 7 років [3, с. 29].

Становлення післядипломної освіти у США має тривалу історію. Так, на початку та у середині ХХ століття післядипломна освіта медичних сестер включала в себе клінічні стажування у різних галузях, таких як: педіатрія, інфекційний контроль, практична підготовка з акушерства і анестезіології, теоретична підготовка з охорони здоров'я та медсестринської освіти [6, с. 56]. Окрім того, існувала окрема підготовка для старших медичних сестер і з медсестринського адміністрування [5, с. 69]. Ситуація дещо змінилася ближче до середини ХХ століття. За свідченням, Б. Баллоу (Bullough), в той час, щоб отримати ступінь магістра, медсестри повинні були здобути науковий ступінь в іншій галузі, як-от: соціології чи психології [6, с. 73]. Проте вже у 50-х роках ХХ століття у медичних сестер з'явилась можливість здобути ступінь магістра медсестринства. В той час було відкрито першу магістерську програму з медсестринства у психіатрії на базі Рутгерського університету в Нью-Джерсі. Згодом магістерські програми почали активно відкриватися на базі інших вищих навчальних закладів США. Це було пов'язано, передусім, у необхідності задоволення суспільної потреби у висококваліфікованих сестринських кадрах.

Нині в США існують різноманітні магістерські програми для медичних сестер і, за свідченням Бюро обліку трудових ресурсів (Bureau of Labor Statistics), надалі зростатиме потреба у фахівцях клінічного медсестринства, фельдшерах, акушерках і медичних сестрах у

анестезіології. Нині у США прослідковується тенденція до поширення нової сестринської спеціалізації Clinical Nurse Leader (CNL), яка певною мірою конкурує зі ступенем магістра медсестринства. CNL – це, скоріше, фахівець широкого профілю, який не фокусується на певній спеціалізації, а здатен працювати в будь-якій галузі медсестринства. Такі фахівці навряд чи зможуть повністю замінити магістрів медсестринства, проте система охорони здоров'я отримає фахівців, які більш широко розумітимуть процес надання медичної, зокрема сестринської допомоги [7, с. 40–41].

Підготовка докторів існувала в США з 1920-х років. Докторські програми готували медичних сестер для адміністративної та викладацької роботи. Першу докторську програму було започатковано у 1924 році в Тічерс-Коледжі при Колумбійському університеті, де медичні сестри могли отримати ступінь доктора педагогіки (educational doctorate, EdD). Спеціальних програм з медсестринства на той час не існувало, проте вони почали з'являтися вже наприкінці 1920-х років. Їхнє виникнення спричинене усвідомленням того, що сестринська справа потребує власної теоретичної та дослідницької бази. Внаслідок цього після 20-х років XX століття спостерігається стрімкий ріст кількості докторських програм з медсестринства, внаслідок чого медичні сестри отримали можливість проводити власні дослідження зі своєї галузі знань. Нині, окрім ступеня доктора філософії, медичні сестри у США можуть отримати також ступінь доктора з сестринської практики (Doctorate of nursing Practice, DNP). Докторські програми з сестринської практики передбачають підготовку з наукових основ сестринської практики, лідерства у медсестринстві, науково обґрунтованої клінічної практики, технологій охорони здоров'я, політики в галузі охорони здоров'я, міжпрофесійної взаємодії тощо [7, с. 43].

Таким чином, медсестринська освіта у США є ступеневою і передбачає неперервну професійну підготовку фахівців. Медичні сестри у США, здобувши певний освітній рівень, можуть продовжувати навчання на вищому рівні. Важливою ланкою професійної освіти медичних сестер у американських ВНЗ є післядипломна освіта, яка представлена двома науковими ступенями: магістра медсестринства і доктора філософії. Післядипломна освіта відкриває для американських медичних сестер низку нових професійних можливостей, зокрема адміністративної та викладацької роботи. Ступенева організація професійної підготовки медичних сестер США може бути запозичена вищою медсестринською освітою в Україні, оскільки саме ступеневість створює можливість для неперервного професійного розвитку медичних сестер, наповнення різних галузей системи охорони здоров'я висококваліфікованими кадрами, а отже і підвищення рівня надання медичних послуг загалом. Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у детальному вивченні змісту, форм і методів професійної підготовки медичних сестер у США і можливостей їх застосування у професійній підготовці медсестер в Україні.

Список використаної літератури

1. Галяутдинова И. Р. Совершенствование методов организации и управления повышения качества профессионального образования медсестер в первичном звене здравоохранения / И. Р. Галяутдинова, М. Х. Тешабаева, Д. К. Камалова, М. Б. Курбанова // Молодой ученый. – 2014. – №5. – С. 138–140. **2. Махновська І. Р.** Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти : дис... канд. пед. наук / І. Р. Махновська. – Житомир, 2015. – 312 с. **3. Ревчук Н. В.** Система освіти медичних сестер у Сполучених Штатах Америки / Н. В. Ревчук // Медична освіта. – 2006. – № 3. – С. 28–29. **4. Якімова Н. В.** Организация системы непрерывного повышения квалификации сестринского персонала / Н. В. Якімова, Л. Ф. Молчанова // Главная медицинская сестра. – 2008. – №12. – С. 21–30. **5. Brown E. L.** Nursing for the future: a report prepared for the national nursing / E. L. Brown. – New York : Russel Sage Foundation, 1948. – 119 p. **6. Bullough B.** Nursing issues and nursing strategies for the eighties / B. Bullough, M. C. Soukup.– Springer Pub Co, 1983. – 216 p. **7. Schekel M.** Nursing Education : Past, Present, Future / Martha Scheckel // Issues and trends in nursing: Essential knowledge for today and tomorrow. – Jones & Bartlett, Sudbury, MA, 2009. – P. 27–62. **8. Sullivan E. J.** Effective management in nursing / E. J. Sullivan, P. J. Decker. – California : The Benjamin Cummings Publishing Company, 1992. – P. 148–164.

Пікон К. С. Післядипломна освіта фахівців сестринської справи у вищих навчальних закладах США

У статті розглянуто питання післядипломної освіти фахівців сестринської справи у вищих навчальних закладах США. Окреслено основні проблеми системи підготовки медсестер в Україні на противагу системі професійної медсестринської освіти у США. Окреслено загальні риси післядипломної медсестринської освіти в США. Визначено ступені післядипломної освіти медичних сестер у американських ВНЗ. Проаналізовано особливості здобуття медичними сестрами наукових ступенів магістра медсестринства та доктора філософії, зокрема тривалість навчання на магістерських та докторських програмах, перспективи професійного розвитку після отримання ступеня магістра або доктора. Розглянуто історичний аспект становлення системи післядипломної освіти медичних сестер у американських ВНЗ. Окреслено можливості використання американського досвіду підготовки медичних сестер для вдосконалення системи післядипломної медсестринської освіти в Україні.

Ключові слова: медичні сестри, професійна підготовка медичних сестер у США, ступенева освіта, післядипломна освіта США, вищі навчальні заклади США.

Пикон К. С. Последипломное образование специалистов сестринского дела в высших учебных заведениях США

В статье рассмотрены вопросы последипломного образования специалистов сестринского дела в высших учебных заведениях США. Определены основные проблемы системы подготовки медсестер в Украине в сравнении с системой профессионального медсестринского образования в США. Рассмотрены общие черты последипломного медсестринского образования в США. Определены ступени последипломного образования медицинских сестер в американских вузах. Проанализированы особенности получения медицинскими сестрами ученых степеней магистра сестринского дела и доктора философии, в частности продолжительность обучения на магистерских и докторских программах, перспективы профессионального развития после получения степени магистра или доктора. Рассмотрен исторический аспект становления системы последипломного образования медицинских сестер в американских вузах. Определены возможности использования американского опыта подготовки медицинских сестер для совершенствования системы последипломного медсестринского образования в Украине.

Ключевые слова: медицинские сестры, профессиональная подготовка медицинских сестер в США, ступенчатое образование, последипломное образование США, высшие учебные заведения США.

Pikon K. Postgraduate Nursing Education in Higher Educational Institutions in USA

The issues of postgraduate education of nursing specialists in higher educational institutions of the USA are considered in the article. The main problems of the system of training nurses in Ukraine in comparison with the system of professional nursing education in the United States are identified. The general features of postgraduate nursing education in the USA are considered. Stages of postgraduate education of nurses in American universities have been determined. The peculiarities of the nurses' mastering of the master's degrees in nursing and the doctor of philosophy, the duration of training in master's and doctoral programs, prospects for professional development after obtaining a master's or doctor's degree are analyzed. The historical aspect of the formation of the system of postgraduate education of nurses in American universities is considered. The formation of postgraduate education in the United States has a long history. Thus, in the beginning and in the middle of the twentieth century, post-graduate education of nurses included clinical internships in various fields such as: pediatrics, infection control, practical training in obstetrics and anesthetics, theoretical training in health and nursing education. The possibilities of using the American experience of training nurses for improving the system of postgraduate nursing education in Ukraine are determined. It was concluded that graded organization of the professional training of nurses in the United States could be borrowed by higher nursing education in Ukraine, as it creates the

opportunity for the continuous professional development of nurses and an increase in the level of provision of medical services in general.

Key words: nurses, nurses' professional training in the USA, graded education, post-graduate education of the USA, higher educational institutions of the USA.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 796.071.4+797:378(477)«19/20»

К. Р. Плотнікова

**АКТУАЛЬНІСТЬ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ-
ВИКЛАДАЧІВ З ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ОСВІТИ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК
ХХІ СТОЛІТТЯ)**

Вплив фізичної культури на формування особистості багатогранний і багатофункціональний. Фізична культура у навчальних закладах різних типів і рівнів є невід'ємною частиною освіти та оптимізації фізичного стану особистості, її підготовки до подальшого життя. Формування національної системи фізичної культури вимагає нового змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів підготовки викладачів, які своєю особистістю і діяльністю завжди впливали на хід історичного процесу й розвиток держави.

Для сучасного суспільства найпотужнішим чинником, головною передумовою суспільного прогресу, могутнім фактором соціокультурного, духовного, інтелектуального й фізичного розвитку, оздоровлення і збагачення на цій основі життєдіяльності кожної людини є високий рівень професіоналізму викладача, а зокрема – тренера-викладача.

В сучасних умовах реформування освіти досліджувана проблема містить низку питань, які потребують вирішення або уточнення. Опануванню питання підготовки тренерів-викладачів в навчально-виховному процесі закладів вищої освіти приділяється недостатня увага, студенти не володіють знаннями та вміннями в тому обсязі і на тому рівні, які затребувані сучасною освітньою практикою. Професійна підготовка майбутнього тренера-викладача неможлива без цілісного вивчення питання наукового пошуку.

Разом із тим, творчий пошук нових шляхів і наукове вирішення проблеми підготовки тренерів-викладачів, зокрема, з водних видів спорту в закладах вищої освіти України неможливі без знання й переосмислення історичного досвіду минулого, в якому можна знайти